

DRET A VIURE EN PAU I APOSTA PER L'ANTIMILITARISME

ELÍAS RUIZ VIRTUS

San Pedro Sula, HondurEs

Visc amb els darrers, amb els de sota. El que mira des dels pobres ho veu tot. Escriuré el que veig.

Assassinats continus i amb luxe de crueltat. No vénen pas a matar-nos des d'altres planetes. Ens matem entre nosaltres. Són els nostres joves qui maten i són matats. S'ajunten en bandes, en *maras*. Són de la mateixa condició social, comparteixen la mateixa misèria, han anat a la mateixa escola i són de carrers adjacents. Avui els del meu carrer hi posen un parell de morts i al cap de pocs dies els nostres joves en maten del carrer de dalt per quedar empatats. No tenim res i ens robem entre nosaltres. Robem pa a la gana. S'assalta i roba a la noia que ve amb els miserables diners de quinze dies d'esclavitud en una maquila. La *mara* posa impost –extorsió– a la botigueta que ven arròs i coca-cola, als conveïns amb qui comparteix les seves miserables vivendes, les mateixes dificultats per mal menjar, la carència d'escola i d'espais lliures, l'escassetat d'aigua, de salut i de feina. No tenim vida. No tenim pau.

Paulo Freire, en la seva *Pedagogia de l'oprimit*, ens diu que estem tan malament perquè estem tenint un **mal model** i seguim un **camí equivocat**. L'opressor es construeix un inframón amb molta inhumanitat i el deixa establert com a única forma de ser per a tothom. L'oprimit introjecta aquest model i la seva aspiració és assemblar-se a l'opressor. Assumeix la tasca impossible i perversa d'assemblar-se al ric. Expulsar el mal model que se li ha proposat, que ha introjectat i al qual aspira, és el primer pas envers la vida. La proposta de Freire s'ha d'ampliar per tal que les societats siguin les protagonistes. El mal model és l'estil occidental de vida, que en allò econòmic es concreta en el capitalisme i s'agreuja en el capitalisme neoliberal de les darreres dècades. Dominar, tenir més que l'altre i a costa de l'altre i del planeta Terra, la nostra mare. Ens és familiar la imatge de la Mare Terra vessant llàgrimes. Els humans ens hem convertit en un càncer, un tumor que creix al marge de l'entorn del qual és part i que mena al suïcidi i a la mort dels seus parents més

propers. Aquest mal model que ens ha dut fins aquí hem de treure'l del nostre horitzó.

Fruit d'aquest mal caminar és la **inequitat** inimaginable que vivim. Un petit grup de gent privilegiada, disposa de gairebé el 90% dels béns de tothom. La resta, el 80%, han de malviure amb poc més del 10%. El Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament va dibuixar el 1994 aquestes dades com una "Copa de Xampany"* que s'ha de trencar. Des d'aleshores, en comptes de disminuir, aquesta inequitat ha augmentat. L'*Agenda Llatinoamericana '2013* deia: "Una altra economia és possible". A l'economia de l'acaparar hi contraposa l'economia del distribuir. Amb l'acaparament es crea atur, desocupació, indigència, ressentiment, desesperança, violència entre els de sota i entre els de dalt i mals encara més grans: ceguesa davant la realitat, cors sense sentiments, vida en presons de luxe. La inequitat mai va ser igual a la nostra actual, ni tan estesa ni tan profunda.

Com sortir-ne? Hi ha un camí: la **presa de consciència**. Karl Marx ens diu: "les estructures injustes es mantenen per la inconsciència dels de sota, el suport de les forces ideològiques (escoles i esglésies) i de les estructures repressives (policia i exèrcit)". A la claredat meridiana del gràfic de la "Copa de Xampany" del PNUD s'hi uneix aquesta fogonada de llum de Karl Marx. Obrim els ulls els de sota. Som majoria. Destruïm la copa, per al bé de tothom. Obrim els ulls els que formem part del sistema escolar i de l'estructura religiosa. I ajudem a què els de baix, entre els qui hem d'estar, hi vegin. De cap manera formem part de la minoria de dalt, ni ens deixem seduir per les seves aparents bondats. No estem per ser l'*opi del poble*, sinó per ser els despertadors del poble. No hi som per ser el canal de l'arribada de les falses bondats dels de dalt, amb les que adormir les majories de sota. Freire ho va formular així: "Les fonts de les bondats ragen aigua contaminada amb suor, llàgrimes, sang i mort dels

*Vegeu l'Agenda Llatinoamericana '1994; pot recollir-se a latinoamericana.org/digital

de sota”.

Anem a analitzar, amb la detenció que permeten unes poques línies, la presència i la funció nefasta de les **forces repressives** a les quals es refereix Marx. Són el suport més visible per mantenir l'equilibri ciscense de la “Copa de Xampany”. El suport de les forces ideològiques (escoles i esglésies) és més pervers, però la seva presència és necessària i reorientable: la seva funció és crear consciència, no pas ser l'opi del poble. L'educació ha de ser alliberadora, i la religió ha de ser de i per a l'alliberament. Les forces repressives, ben al contrari, no són reorientables, són costosíssimes, inútils, motllos de perversió, i la seva única finalitat és sostenir un ordre injust. En una societat correcta, sobren.

El món gasta en armes i els seus portadors xifres astronòmiques: un milió de milions que, com els anys llum, superen la nostra capacitat d'imaginar. Només els EUA es gasten 600 mil milions de dòlars anuals. Amb dinou (milers de milions) s'acabaria amb la fam, amb tretze es donaria educació, amb nou aigua potable, vivenda... Si sumem totes aquestes necessitats mundials amb prou feines arribem a 50. Com és possible que l'estructura militar i els seus cervells en gastin 600 per defensar els privilegis d'una minoria? I el pitjor és que tots els dirigents de les estructures militars de la resta de pobles de la terra segueixen el mateix camí. Amèrica Llatina va incrementar les despeses militars un 50% els darrers deu anys. Amèrica Central i Mèxic, l'any passat, van incrementar la despesa militar un 7%. Les despeses militars no generen feina, creixement, distribució, benestar col·lectiu. No generen seguretat; més aviat por. Allò que generaria seguretat és l'**equitat**, les necessitats bàsiques satisfetes per a tothom, governs que es prenguessin seriosament la justícia equitativa i el *Bon Viure* de tothom. L'armamentisme és absurd.

Altre cop, anem als **savis**. Què ens diuen de les armes? “Les armes estan fetes per a la destrucció i els homes savis les eviten” (Lao Tse). Abans passar gana que guanyar-se la vida amb un fusell. La professió militar ha de considerar-se professió a extingir. Un altre poeta i savi, Isaïes, somiava el món sense armes: “Avui comença una nova era: les armes

es converteixen en podadores. De les llances se'n fan arades i els oprimits són alliberats”. Aquests versos es canten com a cànon infantil o com a mantra per repetir indefinidament. Són a prop nostre les conductes de la noviolència activa de Ghandi, Martin L. King. No hi va haver cap motiu que els fes apropar-se a una arma, i van canviar el món. “El derecho de vivir en paz”: és el títol de la darrera cançó de Víctor Jara. Poc després va ser assassinat per Pinochet.

Reprenre el **somni d'una vida sense espases**, i una humanitat, i cada país, sense casernes. I els amplis espais que ocupen, convertits en jardins, parcs, escoles i centres per a la vida. Somiar la seva gent com a jardiniers, mestres, músics, infermers... i els immensos recursos per a la mort transferits a satisfer la totalitat de les necessitats de la humanitat. Avui és possible.

Senyors de les armes: adoneu-vos de qui esteu apuntant. Vosaltres sou tots de sota. No dispareu els vostres germans. Sant Romero d'Amèrica va demanar-vos-ho, va suplicar-vos-ho, va ordenar-vos-ho. Tampoc dispareu contra els de dalt. Si no els aguanteu ja n'hi ha prou. Cauran solets.

El *somni americà*, i el fotre's la *gran vida* dels europeus, com un nefast autoengany que els mena a estavellar-se contra un mur. Injectem-nos al·lèrgia contra aquest mal estil. Els artistes del poble van fer-ho amb aquestes expressions: “Pobrecito mi patrón, piensa que el pobre soy yo” (Facundo Cabral). O “Las casitas del barrio alto con rejas y antejardín, y una preciosa entrada de autos...” (Víctor Jara). O el designar la Coca-Cola com “Les aigües negres de l'imperi”, com a símbol de vida fàtua. Ricardo Arjona ridiculitza els privilegis del nord, amb els seus Mc Donalds i rock'n roll a “Si el Norte fuera el Sur”...

El canvi ha de dur-nos al **Bon Viure i Bon Conviure**. Aquest va ser el títol de l'*Agenda Llatinoamericana* 2012. Recuperar l'harmonia com a persones, viure l'harmonia amb el context humà i gaudir la comunió amb la mare Terra, el cosmos del que formem part i el Misteri darrer del que venim, en el que estem i estarem.